

Tørvegravning

Den første tørvegravning i Rode Mose startede formentlig allerede i starten af 1700-tallet og sluttede i starten af 1960. Tørv har været brugt som brændsel.

Skæretørv

Før vi havde maskiner gravede man tørv med specielle spader. Man gravede i maj, juni og juli måned, hvor mosen var mest tør og hvor tørv kunne tørre i sommervinden.

I den vandfyldte del af mosen brugte man en maskinspade. Spaden kunne stikkes ned i vandet og skære et stykke af tørv af under vandet. Tørvestykket blev trukket op med spaden, skåret i mindre stykker med en "flab" og lagt til tørre.

Maskinspaden ses til højre.

Mekanisering

Senere brugte man maskiner i tørvegravningen. Om foråret

blev vådområdet drænet med en motorpumpe. Planter, rødder og overjord blev gravet af og lagt i aflange volde. Tørv blev gravet i "skær" eller lange rækker. I bunden af skærene blev der anlagt skinner, hvor vogne kunne transportere tørv væk. Heste trak vognene med tørv ud på marken hvor tørv blev lagt til tørre.

Smalsporsvogne transporterede tørv væk. Rode Mose, ca. 1954.

Æltetørv

Æltetørv var en anden metode. Man æltede den opgravede tørv i et stort

Lokale "tørvebisser" ved et ælteværk trukket af en hest, ca. 1954.

trækar med vand. Før æltningen blev motoriseret var det heste der trak ælteværket.

Det æltede tørvedynd blev fyldt på forme og kørt på en tørreplads, hvor tørv blev vendt ud af formene. Tørv blev tørret en 3-4 dage, vendt igen og til sidst "ringlet", dvs. stablet i pyramider. Æltetørv var lidt bedre end skæretørv.

Da produktionen var på sit højeste lå der tørv til tørre på markerne vest for Rode Mose helt op til Holbøl. I den periode arbejdede omkring 100 personer i Rode Mose og i den nærliggende Søndermose. Nogle arbejdere kom langvejs fra og boede der i telte eller skure, mens de gravede.

Pressetørv

For at kunne bruge jorden til landbrugsjord igen efter at man havde gravet tørv, begyndte man at harve tørv af.

Traktoren gjorde arbejdet nemmere. Tørv blev harvet af. Rode Mose, ca. 1960.

Tørvesmuldet blev revet sammen og æltet i små ælteværk til en ensartet masse.

Sammenskrabning af tørv i Rode Mose, ca. 1960.

Tørvemassen blev presset gennem en pressetragt og formet som aflange pressetørv, der blev kaldt for "elefantlorte". Presseværket lå i den lade, som stadig kan ses på den sydøstlige parkeringsplads. Pressetørv var de bedste tørv.

Skov- og Naturstyrelsen
Gråsten Statsskovdistrikt

Tlf. 74 65 14 64 · www.skovognatur.dk/graasten